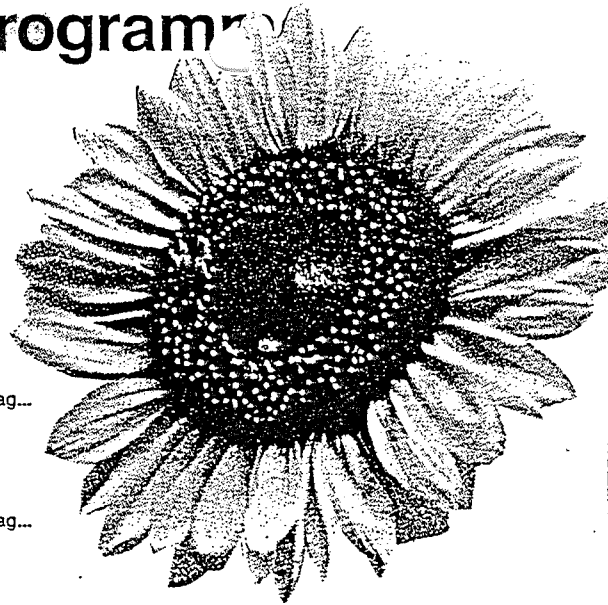

concept partijprogramma

Liever Leven naar een groene visie

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Inleiding:

Hoofdstuk I:

1. ekologisch uitgangspunt
2. gelijkwaardigheidsprincipe
3. regionalisatie - decentralisatie
4. holisme

pag...

Hoofdstuk II:

Milieu-vijfhoek:

1. milieu-hygiëne
2. natuur- en landschapsbeheer
3. ruimtelijke ordening
4. grondstoffenbeheer
5. energie.

pag...

Hoofdstuk III:

Behoeftenvijfhoek:

1. landbouw
2. industrie en techniek
3. volksgezondheid
4. verkeer en vervoer
5. recreatie

pag...

Hoofdstuk IV:

Sociaal-economische vierhoek:

1. economisch beleid
2. sociaal- en welzijnsbeleid
3. onderwijs en wetenschap
4.

pag...

Hoofdstuk V:

Samenwerkingsvierhoek:

1. bestuur
2. cultuur
3. internationale orde
4. ontwikkelingssamenwerking

Hoofdstuk VI:

Vrede en veiligheid

pag...

wat verder ter groene? tafel komt
femensinieren
samenlevingsvormen
basisinkomen
Oost-West
Noord-Zuid
mensenrechten
netwerken
openbaar bestuur en democratie
spiritualiteit?

INLEIDING

"Zo kan het niet langer"; dit is het standpunt van veel mensen die zich steeds meer zorgen maken om de voortdurende en toenemende aantasting en bedreiging van ons milieu en onze toekomst.

"Zo kan het niet langer"; da zeggen ook al jaren veel actiegroepen die zich verzetten tegen zaken als "zure regen", de wegwerpverpakking, de kernenergie of het gebruik van bepaalde drijfgassen in spuitbussen. Soms hebben ze succes, soms ook niet. De geringe verbetering die soms zo tot stand komt wordt vaak weer direct erna teniet gedaan door nieuwe producten en proeduktieprocessen waardoor weer nieuwe problemen ontstaan.

Ook de politieke partijen, zowel linkse als rechtse, zeggen

"zo kan het niet langer" en ze schrijven nieuwe verkiezingsprogramma's met een milieuparagraaf erin. Tegelijkertijd staan andere paragrafen van zo'n programma dan vaak weer vol met zeer veel plannen met betrekking tot de werkgelegenheid en de "zo noodzakelijke economische groei" zonder dat er verband wordt gelegd tussen deze paragrafen en de eerstgenoemde milieuparagraaf! Daardoor komt in de praktische politiek het milieu alleen echt aan de orde wanneer er weer eens een grote milieuramp heet plaatsgevonden.

"Ja, en nu kan het echt zo niet langer" zeiden een aantal mensen uit een groot aantal landen, en ze noemden zich GROENEN. Zij waren het er met elkaar over eens dat we een groene(re) samenleving alleen eerst dan met elkaar kunnen realiseren wanneer we met dit doel voor ogen op alle gebieden en op alle niveau's echt overgaan tot groen denken en doen.

De mens zal daarbij duidelijk zijn/haar mogelijkheden en grenzen moeten leren kennen en respecteren. Wij zullen het er met elkaar tot op wereldniveau over eens moeten zijn wat die grenzen en mogelijkheden zijn, want voor een gezamenlijke toekomst van mens en natuur moet de mens zich er van bewust worden dat hij/zij niet kan doorgaan met het onbeperkt kappen van bossen, het verzuren van de bodem en het laten uitsterven van steeds meer soorten planten en dieren.

UITGANGSPUNTEN

Groene politiek bevat een "filosofie" die steunt op twee uitgangspunten. Ten eerste het ekologisch uitgangspunt en ten tweede een uitgangspunt dat omschrijft waaraan het menselijk samenleven - volgens ons - zou moeten beantwoorden.

Hoofdstuk I

1. Het ekologische beginsel

Het ekologische beginsel houdt het volgende in: een poging naar harmonieus voortbestaan van mens, natuur en materie (materie gebruiken we hier als begrip voor de niet-levende natuur; denk aan grond, water en lucht). In de politiek moet men rekening houden met het feit dat mens, natuur en materie met elkaar samenhangen, en dat er bovendien vele samenhangen binnen deze drie onderdelen bestaan.

Tot nog toe erkent men dergelijke samenhangen slechts als kanttekening bij het bedrijven van politiek terwijl zij de onschendbare voorwaarde vormen voor verstandige lange-termijn politiek. Voor ekologische politiek is elk onderdeel in het samenspel mens, natuur en materie onmisbaar. Daarom is het verstandig de inbreng van grondstoffen en de uitstoot van afvalstoffen zo veel mogelijk te beperken.

Deze stoffen zouden zo veel mogelijk in kringlopen moeten worden opgenomen.

2. Het Gelijkwaardigheidsprincipe.

Het gelijkwaardigheidsbeginsel houdt het volgende in: Alle mensen worden voor gelijkwaardig gehouden ongeacht geloof, ras, geslacht, vaardigheden, opvattingen of gevoelens. Deze gelijkwaardigheid betekent dat blijvende Groene Politiek democratisch tot stand moet komen, en dat overal en altijd de besluitvorming democratisch moet zijn. Voorts betekent de menselijke gelijkwaardigheid natuurlijk ook, dat de Groenen oog hebben voor het emancipatiestreven van verschillende, tot nog toe achtergestelde bevolkingsdelen. Sterker nog: het gelijkwaardigheidsbeginsel van Groene Politiek veronderstelt een grote zelfstandigheid van alle burgers. Dat daar waar die zelfstandigheid niet aanwezig is, dat spreekt vanzelf: bijgesprongen moet worden; niet alle verzorging kan zo maar afgeschafte worden. Ook veronderstellen wij als keerzijde van die zelfstandigheid een hoge mate van verantwoordelijkheid.

Voor de Groenen weegt het eerste uitgangspunt, het ekologische beginsel, het zwaarst. Het meest dringend zitten we verlegen om een beleid dat uitgaat van een andere visie op de verhouding tussen mens, natuur en materie. Volgens ons moet men beginnen bij de vaststelling dat natuur en materie, met alle samenhangen daartussen, het draagvlak vormen voor alle menselijke activiteiten. De mens kan niet alles beheersen en moet zichzelf daarom aanpassen.

3. Regionalisatie en decentralisatie.

Een centrale rol in de uitwerking van haar uitgangspunten speelt voor de Groenen het begrip regionalisatie. Hieronder wordt verstaan dat het zwaartepunt van het maatschappelijk leven, economisch politiek en cultureel, dient te worden verschoven van de staat of zelfs de "suprastatelijke" eenheid zoals bijvoorbeeld de Europese Gemeenschap of zelfs de wereldmarkt, naar de regio, een eenheid vaak kleiner dan de staat. De omvang van een regio wordt bepaald door natuurlijke en culturele omstandigheden (bijvoorbeeld een taal of dialect). Dit wil echter niet zeggen dat elke regio zich economisch zelf moet bedruipen, zich politiek alleen met zichzelf moet bezighouden en haar culturele ontwikkeling moet beperken tot datgene wat binnen haar grenzen ontstaat is. Economische arbeidsverdeling, politieke samenwerking en culturele uitwisseling tussen regio's blijft noodzakelijk en wenselijk. Waar de Groenen zich tegen afzetten is de huidige trend van voortdurende schaalvergroting van het menselijk samenleven, die leidt tot een steeds grotere concentratie van economische middelen, van politieke macht en een steeds omvangrijker culturele gelijkgeschakeling.

Het evenwicht tussen kleinschaligheid en grootschaligheid, dat is ontwricht ten gunste van de grootschaligheid, dient te worden hersteld.

4. Holisme.

Aan de verdere ontwikkeling van de filosofie waarop groenen politiek is gebaseerd wordt door de Groenen deelgenomen in het verband van de Coördinatie van Europese Groene Partijen. Ekologie is holistisch georiënteerd.

Het planetaire bewustzijn en de samenhang van ons bestaan met de aarde worden opnieuw ontdekt. Het beeld dat holisme geeft van de wereld is een wereldorganisme dat zichzelf reguleert. In de politiek komt dit neer op basisdemocratie en organische groei. Dat is iets anders dan economische groei. Elk onderdeel heeft een functie in het geheel. Het geheel is meer dan de som der delen. Onze toekomst hangt af van de wijsheid om zaken bij elkaar te brengen; om verbanden te leggen in materiele zaken, maar ook met de geestelijke wereld. Het onmeetbare is ook werkelijkheid. Meditatieve waarnemingen zijn even belangrijk als zintuigelijke (al dan niet via instrumenten). Dit betekent een verdere ontwikkeling van wereldbeeld en denkraam.

Tegenstrijdigheden kunnen op een hoger plan met elkaar verbonden zijn. Wij herkennen onszelf als zijnde in een fase van holistische ontwikkeling. Geweldloos is noodzakelijk omdat alles samenhangt met alles. Middelen in strijd met het doel moeten niet worden gebruikt. In de holistische visie werken zij niet alleen tegen onze ogenschijnlijke tegenstander, maar ook tegen onszelf.

HOOFDSTUK II

MILIEU-VIJFHOEK

Ons huidige bestaan en de toekomst hangen af van het milieu. Daarom zal het milieubeleid voorwaarden moeten stellen voor alle andere beleidsterreinen, zoals verkeer en vervoer, economie en ontwikkelingssamenwerking, en dus niet andersom.

Milieubeleid omvat het beleid in vijf deelgebieden die te maken hebben met het gebruik van de ruimte op aarde en de daarop aanwezige planten, dieren en andere materialen zoals: water, lucht en grondstoffen.

Milieubeleid is op zichzelf weer een deeltje van het hele leven op aarde en kan eigenlijk niet worden losgezien van de andere beleidsgebieden. Maar om een en ander toch wat inzichtelijk te maken splitsen we het maar op.

Beleid op het gebied van het milieu omvat het beleid in ieder geval op de volgende vijf gebieden:

1. Milieuhygiëne
2. Natuur- en landschapsbeheer
3. Ruimtelijke ordening
4. Grondstoffen
5. Energie

Deze vijf onderdelen zijn zeer sterk met elkaar vervlochten en elk ook weer met alle andere deelgebieden. Wij zullen deze vijf in de volgende paragrafen behandelen:

1. Milieuhygiëne.

Het doel van de milieuhygiëne dient volgens de Groenen bestrijding van chemische, fysische en biologische milieuvervuiling te zijn. Dit dient te gebeuren door het menselijk samenleven zo in te richten dat alleen stoffen worden gebruikt die in natuurlijke kringlopen op korte termijn kunnen worden opgenomen. Het leïst zien wij dat de stoffen door de natuur zelf in kringloop gebracht worden. We achten het echter acceptabel dat de mens er zorg voor draagt dat natuurvreemde stoffen in de natuurlijke kringlopen worden opgenomen mits bij dit proces geen gevaar bestaat dat er stoffen vrijkomen die schadelijk zijn voor mens en milieu.

2.

Wij denken dit te bereiken door:

- a. Verbod op, en voor een overgangsfase heffingen op, wegwerpartikelen; een verdere invoering van statiegeld.
- b. Verbod op, en voor een overgangsfase heffingen op, fosfaathoudende wasmiddelen.
- c. Inrichting van inleveringsdepôts voor kleine hoeveelheden chemisch afval (b.v. olie, batterijen).
- d. Verbod op het storten van afval, gecontroleerd door het verplicht stellen van een boekhouding van chemische stoffen.
- e. Stopzetten van alle afvaldumpingen in water (zoals oppervlakte-, grond-, en zeewater).
- f. Versnelde sanering; zoals opruiming chemisch afval, defosfatisering van rioolwater en landbouwsanering.
- g. Verbod op alle processen waarbij bekende kankerverwekkende stoffen kunnen vrijkomen.
- h. strengere normstelling voor industrie, landbouw, verkeer, apparaten en installaties.
- i. Snelle aanpassing van bestaande productie en onderzoekinstellingen aan de eis van aanvaardbaarheid voor het milieu.
- j. Toetsing van nieuwe productie- en onderzoekinstellingen op milieuaanvaardbaarheid. Degene die de nieuwe instelling wenst, dient haar milieuaanvaardbaarheid te bewijzen.
- k. Voorkoming van milieubelasting veroorzaakt door geluid, warmte, straling, stank en trilling.
- l. Toetsing van Nederlandse activiteiten op hun milieu-vervuilingseffecten in het buitenland. Is er sprake van milieu-onaanvaardbaarheid, dan volgt een verbod.

2. Natuur- en Landschapsbeheer

Bij het behoud en herstel van natuur en landschap komen eerder bepleite ontwikkelingen te hulp. De instroom van goedkoper geworden arbeidskracht (als gevolg van het basisinkomen) in de bos- en landbouw maakt het mogelijk meer aandacht te besteden aan effectieve natuurbescherming en herstel van diversiteit in milieu's. Natuurgebieden worden ongerept gehouden. Olie- en gasboringen, pijpleidingen, inpolderingen en militaire oefeningen worden daar niet meer toegestaan. Nationale wetgeving wordt verbeterd. Via strategische aankopen van landerijen worden storingsvrije "groene corridors" gevormd ter doorverbinding van bestaande natuurgebieden en verhoging van de ecologische stabiliteit.

Internationale natuurbeschermingsverdragen worden strikt nageleefd en verder uitgebouwd. De natte natuurgebieden, vaak unieke kinderkamers van het waterleven in de wereld, krijgen nu extra beschermende aandacht, o.a. via beheerplannen.

De natuur en het landschap worden vernietigd door de uitbreidingsdrift op het gebied van stedebouw, verkeer en ontgrondingen. Ook de vervuiling door producenten en consumenten heeft bijgedragen aan de teruggang van natuurlijke systemen. De grotere zoogdieren zijn bijna allemaal verdwenen evenals vele vogel- en plantensoorten. Juist een grote verscheidenheid maakt een natuurlijke gebied stabiel en waardevol. Daarom moet het beleid in de eerste plaats een effectieve bescherming van alle nog resterende natuurterreinen en waardevolle landschappen voorstaan. Daarnaast moeten de inspanningen gericht zijn op uitbreiding van natuur en landschap met daarbij de nadruk op kwaliteit, in plaats van nietszeggende kwantiteit.

Ook buiten specifiek beschermde natuur- en landschapsgebieden dienen planten- en dieren beschermd te worden om zo een zo groot mogelijke soorten rijkdom en individue-uitwisseling te hebben. Het beleid moet absoluut niet gericht worden op alleen maar reservaat-vorming en daarbuiten condities scheppen die deze spanning overbodig maken.

Concrete maatregelen:

- Waar mogelijk moet natuurbeheer overgaan in niet door de mens gecontroleerd beheer.
- Effectueren van de bescherming van natuurgebieden en landschappen in bestemmings- en streekplannen door het instellen van beschermingszones, door het verplicht stellen van gedetailleerde natuur- en landschapsplannen in streek- en bestemmingsplannen, en door uitgebreide controle.
- Financiële, technische en morele ondersteuning van agrariërs die hun bedrijf willen aanpassen aan de bescherming van natuur en landschap.
- Afwijzing van olie- en gasboringen, pijpleidingen, inpolderingen, sportterreinen en militaire oefeningen in natuurgebieden, of met een negatief uitstralings-effect.
- Afsluiting voor het publiek van kwetsbare natuurgebieden terwille van hun behoud.
- Verantwoorde beheersing van de diverse waterpeilen.
- Naleving van internationale natuurbeschermingsverdragen (bijv. bescherming van de das).
- Toetsing van Nederlandse activiteiten in het buitenland aan bovenstaande doelstelling. Zijn deze in strijd daarmee dan worden ze verboden.

3. Ruimtelijke ordening en woningbouw

In de ruimtelijke ordening zal de nadruk liggen op het verdichten van wonen en leven in bestaande steden en dorpen. Herstel van compactheid en vervlechting van functies zal de druk op de open ruimte doen afnemen. Een duidelijker geleding van stad en platteland wordt nagestreefd. Het basisinkomen, onafhankelijk van woon- en leefsituatie, werkt verdichtingsvriendelijk uit. Samenwonen levert woonlastenbesparing op en de mogelijkheid om als groep een betere woning te bekostigen. Woongroepvormen worden ook voor ouderen aangemoedigd.

3.

De nadruk wordt verlegd van nieuwbouw naar beheer van het bestaan voorlopig belastingaftrekbaar en scheidt ook werk. Gebruik van mens- Groot onderhoud aan gebouwen wordt milieuvriendelijke bouwmaterialen wordt gestimuleerd.

Beplanting, gevelbegroeiing en daktuinen worden in de steden krachtig bevorderd.

De overmaat aan braakliggende bouwgrond en industrieterrein wordt (weer) geschikt gemaakt voor alternatieve land-, bos- en tuinbouw.

Grote landinrichtingswerken en inpolderingen zijn overbodig. Binnen bestaande polders worden peilverschillen bevorderd, die met windmolen-bemaling zijn te regelen.

4. Grondstoffenbeheer.

De voorraden van alle grondstoffen zijn beperkt.

Dit noopt tot zuinig omgaan met de grondstoffen. Daarom moet het grondstoffenbeheer gericht zijn op enerzijds het gebruik van duurzame producten, anderzijds op het kringlopen van zo veel mogelijk stoffen. Om in deze kringlopen de kans op "verlies" aan stoffen te minimaliseren, moet de hoeveelheid gebruikte stoffen klein worden gehouden en de afvalfase dient weinig tijd in beslag te nemen.

Dit kan onder andere gebeuren door:

- ekologisch verantwoord gebruik van artikelen.
- tegengaan van overbodige sloop.
- verbod op het gebruik van niet-kringloopbare stoffen.
- gebruik van produkten geproduceerd uit stoffen uit zogenaamde flow-voorraden. Met flow-voorraden worden stoffen bedoeld afkomstig van natuurlijke (groei) processen, zoals zonne-energie, windenergie en hout.
- gescheiden inzameling en verwerking van afval.
- geen uitverkoop van gasvoorraden.

5. Energie.

Ook energiebronnen zijn eindig. Daarom dienen bij de energievoorziening duurzaamheid en kringloopbaarheid eveneens uitgangspunt te zijn. Terugdringing van de energie-behoefte alsook overschakeling op kleinschalige, duurzame energiebronnen zijn derhalve noodzakelijk.

Wij denken dit onder andere te bereiken door:

- uitbreiding van energiebesparingsprogramma's.
- beperking van energiegretige apparaten.
- onmiddellijke beëindiging van alle kernenergie-activiteiten.
- decentralisatie van de besluitvorming met betrekking tot de energievoorziening en energieproductie.
- uitbanning van energie-activiteiten in het buitenland die ingaan tegen bovenstaande doelstellingen.

HOOFDSTUK III

Milieuvijfhoek

Vijf zeer belangrijke beleidsvelden op het gebied van behoeften hebben we in de volgende paragrafen bij elkaar gezet namelijk: landbouw, industrie en techniek, volksgezondheid, verkeer en vervoer, plus recreatie.

Natuurlijk mogen we ook hier niet vergeten dat deze beleidsvelden sterk met elkaar vervlochten zijn en elk ook weer verbonden met de beleidsvelden in de andere sectoren zoals de milieuvijfhoek of de sociaal-economische vierhoek.

1. Landbouw

Gezien de overproductie en de milieuschade (drinkwatervervuiling, verzuring, overbemesting, bodemverschraling), die zowel de mens, natuur en landschap als de landbouw(produktie) op langere termijn bedreigen, is een drastische verandering van de landbouw noodzakelijk. De agrariër mag hiervan echter niet het slachtoffer worden, aangezien deze situatie het gevolg is van het nationale- en EEG-beleid tot nu toe.

De landbouw moet veranderd worden in een ecologisch verantwoorde productie.

Deze houdt onder andere in:

- Productie van kwaliteitsvoedsel op basis van de natuurlijke mogelijkheden, dus zonder een hoog gebruik van energie en grondstoffen (zoals kunstmest en voer uit de derde wereld).
- Integratie van natuur- en landschapsbescherming in de landbouw.

Een financiële ondersteuning kan verkregen worden uit de overbodige EEG-gelden (voor opslag e.d.).

De andere deelgebieden (bijv. energie, industrie) hebben ook invloeden op de landbouw. Gedacht kan worden aan oppervlakte/grondwaterontreiniging, grondwateronttrekking, zure regen en de gevolgen van een kernenergieongeval.

Duidelijk is dat de landbouw hiertegen moet worden beschermd en schade aan de landbouw moet worden vergoed.

Concrete beleidspunten die uit deze doelstelling voortvloeien zijn:

- Stimulering van en prioriteitsverlening aan ecologisch verantwoorde bedrijfsvoering o.a. door financiële, technische, en morele ondersteuning bij overschakeling naar ecologische bedrijfsvoering.
- Het richten van de landbouw op een grotere verscheidenheid van soorten planten en dieren, teneinde een zo groot mogelijke hoeveelheid erfelijk materiaal te bewaren.
- Afstemming van onderzoek en voorlichting op ecologische landbouw en de bedreiging van de landbouw door andere activiteiten.
- Beperking van mestgiften tot de natuurlijke behoefte van het gewas. Mestnormen afstemmen op het fosfaat- en nitraatgehalte in de bodem en op de bescherming van grond- en oppervlaktewater.
- Financiële ondersteuning, in de overgangperiode, van de agrariër voor beperking van de mestproduktie.
- Financiële vergoeding voor natuur- en landschapsbescherming.
- Stimuleren van de koop en verkoop van ecologische landbouwprodukten tegen hogere prijzen.
- Geen uitvoering van ingrijpende landinrichtingswerken.
- Geen verdere intensivering in de landbouw, verbod op dierbatterijen.
- Productie dient zoveel mogelijk plaats te hebben in de eigen regio, seizoengebonden en zonder gebruikmaking van milieugevaarlijke bestrijdingsmiddelen en diergeneesmiddelen, en van groeipreparaten.

2. Industrie en techniek

Een grote schoonmaak van ons land is nodig. De benodigde miljarden zullen door de vervuilers moeten worden opgebracht. Fondsvorming door het bedrijfsleven zelf zal de nog onbekende risico's voor de komende jaren moeten dekken.

Speurwerk naar bergingsmethoden en het onschadelijk maken zal bevorderd worden.

Een boekhouding voor chemische stoffen moet worden bijgehouden.

Op grond van ervaringsgegevens worden de kosten voor het opruimen en onschadelijk maken als een soort statiegeld geheven over soortgelijke nog in omloop zijnde stoffen. Dit bedrag wordt na legale vernietiging terugbetaald.

Daarmee is de financiële kringloop gesloten.

Moderne procesttechnologie, management en organisatie maken het allang mogelijk om de verouderde produktiestructuur van Nederland om te buigen van verspillende vervuulende massafabrikage naar uitgebalanceerde zuinige kringloopproductie. Deze ombouw van het "meer" naar het "beter" wordt krachtig bevorderd door het verleggen van de belastingdruk van arbeid naar grondstoffen, energie, kapitaal en winst.

De snelle ontwikkeling van industrie en techniek in de laatste honderd jaar heeft voor de mens veel gerief gebracht. Echter het heeft ook een zware claim gelegd op onze samenleving wat betreft natuur, grondstoffen, gezondheid, ruimte enz.

Het verbruik van grondstoffen en de vervuiling is een ander zeer bekend aspect van de industrialisatie. Echter wij moeten niet denken dat de afschaffing van industrie en techniek een oplossing is. Wij moeten niet terug naar 1800, integendeel: wij moeten onze kennis en ervaring gaan gebruiken om onze samenleving een andere kant heen te laten gaan.

De industrie en techniek moeten worden ingezet op een mens- en milieuvriendelijke wijze en om juist een op gelijkwaardigheid gebaseerde samenleving te verwirkelijken. Wij hebben ook het vertrouwen in de industrie en de technische ontwikkeling dat zij binnen krachtige normen t.a.v. het milieu kunnen werken.

Wij denken dat o.a. de volgende maatregelen hiertoe zullen bijdragen:

- Omschakeling van wapenindustrie naar mensvriendelijker produkten.
- wie maakt een lijst met suggesties?

3. Volksgezondheid.

Verregaande overheidsinmenging in de persoonlijke levenssfeer willen de GROENEN terugdringen als achterhaald en stammend uit de tijd van wijdverbreide volksziekten en onmondigheid. We willen de bevrindende kaders scheppen waarbinnen patiënten zelf arts en geneeswijze kunnen kiezen, waarin ze vertrouwen hebben.

"Patientenkringen" sluiten overeenkomsten met "groepspraktijken" b.v. De overheid beperkt zich tot de financiële handreiking en laat de vestiging ook vrij.

Een preventieve, zorgzame en op de menselijke maat afgestemde gezondheidszorg staat voorop. Meer aandacht voor de problemen van de oudere en zwakkere mens is uitgangspunt.

Een elementaire ziektenkostenverzekering zien de GROENEN als een individueel recht.

Ontwikkelingen, met name in biotechnologie en medische wetenschap worden via gerichte investeringen in milieu-vriendelijke, vreedzame en "ethisch verantwoorde" richting gestimuleerd en voorts met verder te ontwikkelen risico-analyses begeleid.

De GROENEN willen naar een menselijke, kleinschalige gezondheidszorg, waarvoor ieder mens ook leert méér verantwoordelijkheid te dragen voor zijn of haar eigen gezondheid.

Concreet stellen we de volgende maatregelen voor:

- Bevorderen van alternatieve geneeswijzen.
- Decentralisatie van ziekenzorg.
- Voorlichting ten aanzien van voeding en leefpatronen.
- Bevordering van de eigen verantwoordelijkheid voor de gezondheidstoestand door middel van voorlichting en educatie.
- Meer aandacht voor de geestelijke gezondheidszorg, ook vanuit de andere beleidsvelden, met name die in de sociaal-economische vierhoek.

4. Verkeer en vervoer.

Wat grootschalige infrastructuur betreft is Nederland bijna klaar. Stad- en streekvervoer van zowel personen als goederen dienen te worden verbeterd en met de spoorwegen aaneengesmeed tot vervoerketens zonder overstap- en overlaadbarrières.

Experimenten met streektram, belbus en buurttaxi krijgen meer kans. Efficiënter gebruik van nog rijdende auto's wordt bevorderd.

Fiets meenemen in openbaar vervoer wordt gemakkelijker gemaakt.

Voetgangers en fietsers genieten een voorkeursbehandeling op straat.

De GROENEN willen het mogelijk maken, dat mensen die zonder auto willen leven ook autoloos kunnen wonen in autovrij gemaakte buurten.

Een overal bruikbaar, eenvoudig, rechtvaardig en goedkoop tariefsysteem wordt opgezet voor openbaar vervoer. De taxi behoort daarin opgenomen te worden.

Door bij transport de belastingheffing te verleggen van het voertuig naar de brandstof worden verspillende vervoerswijzen (auto, vliegtuig) ontmoedigd en energiezuinige bevorderd (tram, trein en (binnen-) schip). Spoor- en vaarwegstelsel worden in goede staat gehouden. Het weer zeil voeren wordt aangemoedigd. Belastingvermindering op arbeid maakt het mogelijk meer personeel in te zetten en zo comfort en veiligheid van passagiers te verhogen (vooral voor kinderen, ouderen en gehandicapten).

Puntsgewijs samenvattend:

- invoering 30 km zónes in de binnensteden.
- verhoging van de benzine-accijns, verlaging motorrijtuigenbelasting.
- stimulering van buurtbussen en gebruik van taxi's.
- geen verdere uitbreiding en aanleg van vliegvelden.
- stopzetting van de uitbreiding van het wegennet.
- in een overgangsfase sterke verlaging van de tarieven van het openbaar vervoer, totdat ook bij andere vervoersmiddelen de werkelijke kosten (waaronder de gemeentelijke bijdrage aan het wegennet en milieuvervuiling veroorzaakt door auto's) doorberekend zijn.
- invoering van aangepaste voorzieningen in het openbaar vervoer voor gehandicapten en bejaarden.
- herverdeling en herinrichting van verkeersvoorzieningen ten gunste van fietsers en voetgangers.
- verminderen van overstapbarrières door het ontwikkelen van vervoersketens tram, bus en trein.
- bevordering van de kleinschalige binnenscheepvaart.
- verbod op reclamevliegtuigen.
- afsluiten van de binnensteden voor auto's.

5. Recreatie.

Doordat steeds meer tijd beschikbaar komt om te recreëren dreigen de recreatierterreinen overvol te raken. In natuurgebieden kan dit vernietigende gevolgen hebben. Bij recreatievoorzieningen kan het tot grote wachttijden en irritatie leiden. Het is daarom nodig tot een lange termijn-beleid te komen.

GROENEN streven naar mogelijkheden tot recreatie, waarbij de aantasting van het milieu zoveel mogelijk wordt beperkt en de mogelijkheden van op de gezondheid en op de sport gerichte recreatie worden vergroot.

Dit wordt onder meer bereikt door:

- geen aanleg van pretparken, crossterreinen enz. in natuurgebieden.
- Stimulering van recreatiemogelijkheden in de omgeving van de woonsituatie.
- Bevorderen van fiets- en wandelmogelijkheden en tegengaan van autoverkeer in recreatiegebieden.
- Toestaan van beperkte kampeerfaciliteiten bij boerderijen.
- Stimulering van de aanleg en de instandhouding van trimbanen en ruitpaden.
- Geen financiële ondersteuning van topsport.
- Stimuleren van amateursport.
- Grond aankoop stimuleren ter bescherming van de Natuur.

Hoofdstuk IV

Sociaal-economische vierhoek

In de beleidssector sociaal-economische vierhoek, zijn de vier beleidsvelden opgenomen die zeer bepalend zijn voor het sociale leven in onze maatschappij. Op deze gebieden worden niet direkt produkten afgeleverd, maar we hebben toch ook met behoeften te maken. Deze sluiten dus nauw aan bij de behoeftenvierhoek.

Hoofdstuk IV

Sociaal-economische vierhoek

1. Economisch beleid.

Sinds jaar en dag wordt het economisch beleid beheerst door het groei-idee.

Het is echter duidelijk geworden dat economische groei niet meer leidt tot welvaarts- en welzijns-groei. Integendeel, verdere algemene produktieverhoging kan leiden tot welvaarts- en welzijnsvermindering. Het leidt tot afvalproduktie, vernietiging van de leefruimte, van natuur en landschap, grote verspilling van grondstoffen en energie, grote vervuilingen en tenslotte tot vernietiging van leven. Bovendien leidt het tot een enorme hang naar meer materiële zaken (produktie) en de sociale en geestelijke zaken worden vergeten en raken op de achtergrond. Hierdoor wordt het sociale en geestelijke klimaat dubbel aangetast, enerzijds wordt er steeds minder tijd en aandacht aan besteed (zelfs minder dan het minimum) en anderzijds wordt het steeds minder gewaardeerd. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid dat er ook te weinig financiën voor beschikbaar komen.

Automatisering, robotisering, verbeterde logistiek en organisatie dienen geleidelijk en zorgvuldig te worden ingevoerd.

Met behulp van het al genoemde verleggen van de belasting op arbeid naar belasting op grondstoffen, energie, kapitaal en winst zijn de arbeidskosten zo te verlagen, dat de werkgever gemakkelijker kiest voor behoud van arbeidsplaatsen dan voor uitstoot en vervanging door (duurder gemaakte) automatisering. Ook de invoering van een basisinkomen voor iedereen maakt het mogelijk de loonkosten te verminderen.

Lager belaste arbeid maakt het mogelijk om in de van huis uit arbeidsintensieve sectoren zoals gezondheidszorg, bejaardehulp, onderwijs, wetenschap, kunst, openbaar vervoer maar ook in de kleine detailhandel, de bouwnijverheid en de landbouw nieuwe arbeidskrachten op te nemen. Dit komt de kwaliteit van het geleverde produkt ten goede. Zo kan er meer aandacht en verzorging worden opgebracht voor mens, dier, landschap en gebouwde omgeving.

Het economisch beleid dient materieel, sociaal en geestelijk gericht te zijn op een verantwoorde en voldoende behoeftebevrediging, zonder dat het voortbestaan op lange termijn wordt geschaad, en dient een gelijkwaardige behandeling van mensen niet te verhinderen.

Een verandering in het economisch beleid kan o.a. worden bereikt door:

- Verschuiving van materialenproduktie naar dienstverlening.
- Meer waarde aan sociale en geestelijke factoren (werkgelegenheid, sociale werkzaamheden, verpleging) toe te kennen.
- Bij het aantrekken van bedrijven rekening te houden met de gevolgen van produktie en produkten.
- Reparatiebedrijven en produktie van duurzame goederen te bevorderen.
- Vrijstelling van omzetbelasting voor reparatie-arbeid en hergebruikactiviteiten.
- Heffingen op grondstoffen- en milieuintensieve produkten en diensten als overgangsmaatregel naar een afschaffing van dergelijke produkten en diensten.
- Invoering van statiegeldsystemen op zoveel mogelijk goederen (bijvoorbeeld op verpakkingen, televisietoestellen).
- In een overgangsfase naar basisinkomen het werken met behoud van uitkering te stimuleren, indien het werk past in de gestelde doeleinden.
- Premies (voorlopig) voor schone technologie, produktie van milieuvriendelijke goederen en diensten, stimulering van energiebesparing en gebruik van duurzame energie.
- Strenge milieunormen, ook als de effecten optreden in het buitenland.
- Grensoverschrijdende samenwerking op economisch gebied.
- Bij prijsberekening de afvalgevolgen en het grondstofverlies te betrekken.

2. Welzijnbeleid.

In de huidige maatschappij waar veel Nederlanders materieel nog tamelijk rijk zijn, is het sociaal slecht gesteld. Iedereen vecht voor het eigen belang, wel eens ten onrechte vrijheid genoemd. Dit leidt onder andere tot criminaliteit, zelfs het sociale beleid van de overheid wordt hierdoor gekenmerkt. In een samenleving moet men rekening houden met een zorg dragen voor zijn medemens. Duidelijke welzijnproblemen liggen er op het gebied van de werkgelegenheid, van de maatschappelijke positie van vrouwen, jongeren, etnische minderheden, gehandicapten en ouderen.

Het welzijnbeleid moet er dan ook van uitgaan dat de mensen aan elkaar gelijkwaardig zijn en moet worden gericht op een mens- en milieu-vriendelijke samenleving. Hierbij moet ieders medeverantwoordelijkheid voor en de actieve deelneming aan de samenleving in zijn geheel worden benadrukt. De werkgelegenheid is in het welzijnsbeleid een van de zwaarste problemen. De werkloosheid is structureel en het gevolg van automatisering en verzadiging van de afzetmarkten. De oplossing hiervoor moet worden gezocht in een verschuiving van het arbeidsethos en in een financieel-economische opwaardering van huishoudelijk, vrijwilligerswerk en verdere arbeidstijd-verkorting. Verder kan verbetering ontstaan als de samenleving niet gehinderd wordt door financiële straffen voor samenwonenden.

De volgende maatregelen kunnen toegepast worden:

- Toenemende individualisering van de samenleving tegengaan, door een stimulerend beleid t.a.v. woongroepen (ook voor ouderen), jongeren- en ouderenactiviteiten.
- Decentralisatie van de ouderenzorg en meer zorg voor zelfstandige woonmogelijkheden.
- Opzetten van een krachtig ondersteunend beleid ter bevordering van de integratie van gehandicapten in de woons- en arbeidsfeer en in het maatschappelijk dienstverkeer.
- Actieve bestrijding van discriminatie in welke vorm dan ook, o.a. door ondersteuning van acties vanuit de gediscrimineerde groepen zelf.

De GROENEN willen meer positieve stimulans t.a.v. "het samenleven" en de inhoud daarvan. Minder repressie en sociale controle, zeker door de overheid. Hoe meer repressie des te meer criminaliteit!! Positieve stimulering van de onderlinge verhouding en communicatie tussen mensen.

3. Onderwijs en wetenschappen.

Onderwijs is te sterk gericht op diploma's, prestatie, competitie en getuigschriften.

De geringe vrijheid die er bestaat in de keuze van de te onderwijzen stof en de te vast voorgeschreven schoolplicht, leiden tot een verstarring van het leerproces en de beperking van de individuele ontplooiing. De wetenschappen zijn zich te veel gaan richten op technologische kanten van de samenleving, waardoor de immateriële aspecten verloren dreigen te gaan.

Educatie is een onmisbaar middel om een mens- en milieuvriendelijke samenleving te verwirkelijken. Onderwijs moet gericht zijn op het functioneren van mensen in een mens- en milieuvriendelijke samenleving, waarbij grotere aandacht wordt besteed aan lichamelijk en geestelijk welzijn van het individu en de groep; verwerving van praktische en sociale vaardigheden en natuur- en milieueducatie.

Dit geldt ook voor het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek, bijvoorbeeld door meer aandacht op het gebied van alternatieve energievormen, vredesonderzoek, ecologische (bedrijfsvoering in de) landbouw. Te sterke eenzijdige gerichtheid moet in onderwijs en wetenschap worden afgewezen.

Enkele punten zijn verder:

- Aanpassing van de leer- en schoolwerkplannen.
- Beperking van de leerplicht.
- Tegengaan van gevestigde rollenpatronen in de huidige samenleving, ook rollenpatronen die specifieke beroepen aan mensen opleggen (huishouden).
- Tegengaan van wetenschappelijk onderzoek strijdig met groene uitgangspunten.

4. Basisinkomen.

Wat thans aan welvaart wordt voortgebracht is door inspanning van vele generaties opgebouwd. Allen die nu en na ons leven komt daarvan een deel toe.

In de huidige sociale wetgeving is daaraan op één verbrokkelde en te veel aan betaald werk gekoppelde wijze vormgegeven. Vernederende controlepraktijken vloeien daaruit voort.

De GROENEN willen het sociale zekerheidsstelsel vereenvoudigd zien tot een recht voor iedereen op een basisinkomen, onafhankelijk van werkpositie, persoonlijke relaties, samenlevingsvorm en woonsituatie. Het basisinkomen moet toereikend zijn voor een menswaardig bestaan. Daarbij verricht betaald en onbetaald werk beïnvloeden de hoogte van het basisinkomen niet. Dat wordt vrij gelaten. Voor kinderen is het basisinkomen leeftijdsafhankelijk.

Het basisinkomen zal hoog genoeg zijn om aan een minimum van eerste levensbehoeften te voorzien, waaronder: huisvesting, kleding, voedsel, hygiëne, transport en studie.

Het basisinkomen wordt niet belast en wordt gefinancierd uit belastingopbrengsten:

- winstbelasting, waarbij ten behoeve van kleine eenmansbedrijven de ondergrens niet wordt belast.
- B.T.W. op produkten en diensten, waarbij een hoog tarief voor grondstof en energie-intensieve produkten en een laag tarief voor arbeidsintensieve produkten en diensten.

Hoofdstuk V

SAMENWERKINGSVIERHOEK

Inleiding

In deze vierhoek gaat het om deelgebieden die betrekking hebben op de organisaties tussen mensen onderling en tussen groepen van mensen. Hierbij moet gedacht worden aan bestuurlijke organisaties zoals een gemeente, provincie, rijk. Maar natuurlijk horen daar ook bij de onderlinge verbanden tussen deze organisaties en de verbanden met andere landen al of niet in een instituut als BENELUX of EEG. Evenals de zaken die deze banden kunnen versterken zoals vrede en veiligheid, (ontwikkelings) samenwerking.

1. Bestuur

Gestreefd wordt naar democratisering op het gebied van openbaar bestuur en in andere maatschappelijke sectoren, zoals bedrijfsleven (onder andere energievoorziening), gezondheidszorg, onderwijs en welzijnswerk.

De GROENEN streven naar een maatschappij waarin de bemoeienis tot het laagst mogelijke niveau is teruggedrongen. In principe wordt uitgegaan van decentrale, zichzelf besturende regio's. Zij scheppen zo veel mogelijk ruimte voor zichzelf besturende bedrijven en instellingen. Op centraal niveau bestaat een federale overheid die slechts bevoegdheden kan hebben over regio-overstijgende zaken (b.v. strafrecht, basisvoorzieningen, milieubelastingnormen, bepaalde belastingen).

Ieder mens dient baas te zijn in eigen leven. Overheidsbemoeienis met de persoonlijke levenssfeer past daarin niet en moet met kracht teruggedrongen worden, te beginnen in de sfeer van de sociale zekerheid.

Openbaar bestuur moet worden verlost van topzware, niet creatieve bureaucratieën en zich voltrekken langs heldere democratisch controleerbare lijnen, die doorgaans niet verder behoeven te reiken dan het regionale niveau.

Bevoegdheden en budgetten worden (weer) verlegd naar (raden van) de mensen zelf of het bestuurlijk niveau, dat het dichtst bij hen staat.

Dit kan worden bereikt door:

- het voor iedereen doorzichtig en toegankelijk maken van de besluitvorming en inspraakprocedures.
- besluitvorming op een zo laag mogelijk niveau
- invoeren van het referendum
- scheppen van meer mogelijkheden voor actieve deelneming
- tegengaan van bureaucratische tendensen
- leesbare verslagen, vergunningen en bezwaarschriften-behandeling
- regelmatige, duidelijke financiële verantwoording.

2. Cultuur.

Cultuur wordt in deze maatschappij steeds meer ondergewaardeerd. Dit vindt zijn oorzaak o.a. in de sterke materiële gerichtheid van onze samenleving, de vergrote centralisering en het onbewustzijn van de rol die cultuur in ons dagelijks leven speelt. Voorbeelden voor het laatste zijn de invloeden vanuit de reclame op ons consumptiegedrag en de steeds grotere taalvervalking.

Eén van de belangrijkste doelstellingen van het cultuurbeleid is het tegengaan van tendensen tot culturele gelijkschikking en vervreemding van de eigen cultuur. Daarnaast zal het cultuurbeleid gericht moeten zijn op behoud van de verscheidenheid en versterken van het wederzijds begrip van diverse culturen onderling.

Cultureel beleid moet bijdragen aan het ombuigen van passieve cultuurconsumptie naar actieve deelname. Cultuur dient ter stimulering van de creativiteit en fantasie, maar daarnaast mag cultuurbeleid ook een opvoedend element in zich dragen.

Concrete maatregelen:

- behoud en ontwikkeling van dialecten ondersteunen.
- Voorrang geven aan kunstvormen, welke actieve en passieve (ondergaande) deelneming van mensen bevorderen (volksdansen, volkstoneel, alle vormen van dansen; alle vormen van opvoerende en uitvoerende doe en kijk K"kunst"jes, folklore)
- Streven naar behoud van cultuurhistorische monumenten.
- Uitbreiding van de bescherming(smogelijkheden) van archeologische (potentiële) opgravingsgebieden.
- Culturele uitwisseling tussen Nederlanders en Niet-Nederlanders vergroten.
- Stimuleren van kleinschalige kunstvormen.
- Het in ere houden van Regionale culturele verscheidenheid in taal, kleding en bouwwijze.
- Cultureel erfgoed, zowel van Nederlandse als van andere origine dienen beschermd te worden.

3. Internationale orde

Ook tussen landen onderling is het soms niet duidelijk hoe de verantwoordelijkheden liggen en wat de gevolgen van handelingen in het ene land betekenen voor het andere land.

De zure regen van de wester- en oosterburen, al naar gelang de wind waait, de dumping van goedkope producten uit andere landen waardoor eigen producten niet meer worden verkocht, het vluchten van mensen naar andere oorden, de export van hier verboden goederen naar andere landen enz. zijn allemaal voorbeelden van problemen die wij elkaar aandoen.

Door een goede samenwerking tussen de landen kan hierin verandering komen.

De GROENEN streven naar: het ondersteunen van internationale initiatieven van overheden en particuliere instanties die een bijdrage leveren aan een mens- en milieuvriendelijkere samenleving.

Dit denken we te bereiken door:

- Het op allerlei gebied stimuleren van de samenwerking tussen landen.
- Naleven van mens- en milieuvriendelijke internationale verdragen.
- Steun geven aan groepen, die zich bezig houden met het uitvoeren van deze internationale verdragen, zoals Amnesty International, Green Peace enz.

4. Ontwikkelingssamenwerking.

De landen van de derde wereld willen hun onafhankelijkheid vergroten door loskoppeling van de rijke landen, en door een eigen inrichting van de ontwikkeling. Het ekologisch evenwicht dient op wereldniveau beschermd te worden. Daarom moeten de westerse landen de export van hun problemen stop zetten.

Gestreefd moet worden naar verhoging van de stabiliteit in de derde wereld landen. Oplossen van de problemen in de derde wereld landen met onze hulp, liefst niet strijdig met onze uitgangspunten.

Wij willen de derde wereld landen zo veel mogelijk zichzelf laten, met zo weinig mogelijk bemoeienissen vanuit de westerse wereld.

Honger, armoede en woestijnvorming in ontwikkelingslanden hangen samen met het huidige kortzichtige landbouwbeleid in Europa.

Landbouwgronden in de arme landen moeten worden benut voor de voedselproductie voor de eigen bevolking en niet voor veevoer ter vergroting van onze zuivel- en vleesoverschotten waaruit weer een mestprobleem voortvloeit bij ons.

Door ontwikkelingslanden renteloze leningen te verstrekken en tegelijkertijd een minder op export gericht eigen landbouw- en industriebeleid te laten voeren is dat bereikbaar.

Armoede- en hongerbekämpfung staan bij de GROENEN centraal. Westerse export en hulp hebben echter dikwijls meer verstoord dan opgebouwd.

Dit zal o.a. gebeuren door:

- Het aangaan van contacten met partnersteden c.q. provincies ook in de derde wereld.
- Het ondersteunen van organisaties, die actief zijn op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking.
- Stimulering van op ontwikkelingssamenwerking gerichte projecten in het onderwijs.
- Kwijtschelding van rente over de lopende schulden.
- Geen leningen verstrekken voor wapenaankoop.

Hoofdstuk VI.

VREDE EN VEILIGHEID

Met het huidige wapenarsenaal is de wereld meer malen te vernietigen. Deze overbewapening is volgens de GROENEN het grootste veiligheidsprobleem. Nieuwe wapensystemen zijn minder van militair belang dan psychologisch en ideologisch geladen. Ook ongebruikt put wapenproductie maatschappij en milieu uit. Het risico van gebruik bij vergissing neemt toe.

Door bestaande atoomtaken af te bouwen kan Nederland een bijdrage leveren aan het doorbreken van het blokdenken en het afbreken van het vijandbeeld.

Ook het aanknopen van vriendschappelijke betrekkingen over grenzen en ideologieën heen helpt daaraan mee.

In het aldus ontstane ontspannen vreedzamer politieke klimaat kan dan gewerkt worden aan verdere vermindering en afschaffing wederzijds van atomaire, biologische, chemische en zware conventionele wapens en de opbouw van sociale verdediging, als het moet buiten de NAVO met andere ongebonden landen.

Dit kan worden bereikt door:

- De opheffing van de verspilling van produktieve vermogens (grondstoffen, arbeidskracht, kennis etc.) door huidige bewapeningsrace.
- Afwijzing van het gebruik en bezit van grootschalige wapens, zoals atomaire, bacteriologische, chemische en zwaar conventionele wapens.
- opbouw van een flexibel lokaal/regionaal opgezet systeem van sociale verdediging. Zo'n systeem heeft een kleinschalige organisatievorm dat zich van effectieve puur defensieve middelen bedient, met goede communicatieapparatuur. De vorming van zo'n systeem moet met educatieve vormende maatregelen gepaard gaan.
- afbraak van het militarisme op politiek, economisch en ideologisch gebied, onder andere door:
 - * Nederland te maken tot een atoomvrij land
 - * geen atoomschuilkelders te bouwen
 - * stimuleren van vredesonderwijs
 - * stimuleren van contacten met steden en provincies in andere landen
 - * bevorderen van de omschakeling van militaire op niet-militaire productie
 - * tegengaan van militair-technologische onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten
 - * opheffen van militaire oefenterreinen